

**Ecologisch vervolgonderzoek
Ontwikkelingslocatie
Bedrijventerrein Delft Noord
te Delft**

**Opdrachtgever
Gemeente Delft**

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

**Ecologisch vervolgonderzoek
Ontwikkelingslocatie
Bedrijventerrein Delft Noord
te Delft**

Aqua-Terra Nova BV

Zuidweg 79
2671 MP Naaldwijk
telefoon 0174 – 625246
fax 0174 – 629744
www.aquaterranova.nl

**Opdrachtgever
Gemeente Delft**

Datum: 14 januari 2013
Rapportnr: 212191/AQT 301cFF/TG
Status: rapportage

COLOFON

Titel : *Ecologisch vervolgonderzoek Ontwikkelingslocatie
Bedrijventerrein Delft Noord*

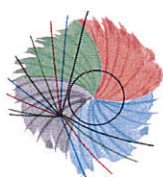
Opdrachtgever : *Gemeente Delft*

Projectteam

Projectmanager : ing. A.P. Wubben
Auteur : M.H.M. Groenewegen MSc
Waarnemers : M.H.M. Groenewegen MSc

Kwaliteitsborging : M.A. Pols MSc

Projectnummer : **212191**

Aqua-Terra Nova is lid van het Netwerk Groene Bureaus, de branche organisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van groene adviesbureaus.

Datum vrijgave	Status	Goedkeuring kwaliteitsborger
14 januari 2013	Definitief	

© 2013 Aqua-Terra Nova B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	1
1 INLEIDING	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Doelstelling	2
1.3 Leeswijzer	2
1.4 Verantwoording	2
2 WERKWIJZE	3
2.1 Inleiding	3
2.2 Projectbeschrijving	3
2.3 Wettelijk kader Flora- en Faunawet	3
2.4 Inventarisatie vleermuizen	3
2.5 Effectbeoordeling en toetsing	3
3 PROJECT	4
3.1 Ligging projectgebied	4
3.2 Bestaande situatie	4
3.3 Beoogde situatie en werkzaamheden	4
4 RESULTATEN	5
4.1 Vleermuizen	5
4.1.1 Locatiebezoeken	5
4.1.2 Waarnemingen	5
4.1.3 Functionaliteit projectgebied	5
4.1.4 Effecten	6
4.1.5 Effect op staat van instandhouding	6
4.2 Waarnemingen van overige soorten	6
5 CONCLUSIE	7
5.1 Aanwezigheid vleermuizen	7
5.2 Toetsing	7
5.3 Maatregelen	7
5.3.1 Behoud Altena Hoeve en bomenrijen	7
5.3.2 Sloop Altena Hoeve	8
5.3.3 Verwijderen bomenrijen Altena Hoeve – 't Haantje & Provincialeweg	8
5.3.4 Ontheffingaanvraag	9
5.4 Conclusie	9
6 BRONVERMELDING	10
BIJLAGE 1 VIGERENDE WETGEVING	11
BIJLAGE 2 WAARNEMINGEN	13
BIJLAGE 3 SPECTOGRAM KLEINE DWERGVLEERMUIS	15

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Gemeente Delft is voornemens om ruimtelijke ontwikkelingen in de ontwikkelingslocatie mogelijk te maken binnen de herziening van het bestemmingsplan Bedrijventerreinen Delft Noord (DSM). Uit voorgaand ecologisch onderzoek⁽¹⁵⁾ is gebleken dat de aanwezigheid van vleermuizen in het projectgebied niet uitgesloten kan worden. In dit onderzoek wordt de aanwezigheid van vleermuizen in het projectgebied onderzocht door Aqua-Terra Nova BV in opdracht van Gemeente Delft.

1.2 Doelstelling

De vleermuisinventarisatie heeft als doel te inventariseren of ruimtelijke ontwikkelingen als gevolg van de bestemmingsplanwijziging in strijd zouden kunnen zijn met de natuurwetgeving omtrent vleermuizen en om te bepalen hoe ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd kunnen worden conform de natuurwetgeving (zie bijlage 1 voor een korte uiteenzetting van de vigerende wetgeving). Hiertoe wordt onderzocht:

1. of en welke soorten vleermuizen in het projectgebied aanwezig zijn;
2. wat de functionaliteit van het projectgebied is voor de aanwezige beschermde soorten;
3. welke effecten het project heeft op de functionele leefomgeving van de aanwezige beschermde soorten.

Indien mogelijke effecten geconstateerd worden, wordt aangegeven of deze te vermijden, mitigeren, en/of te compenseren zijn en welke vervolgpprocedure benodigd is.

1.3 Leeswijzer

In de inleiding worden de aanleiding en de doelstelling van het onderzoek beschreven. Hierna volgt hoofdstuk 2 met de werkwijze. In hoofdstuk 3 komen de resultaten van de inventarisatie aan de orde. Dit leidt in hoofdstuk 4 tot een conclusie over het voorkomen van beschermde soorten en de te nemen maatregelen. Hierna volgen de bronvermeldingen en de bijlagen met o.a. vigerende wetgeving en inventarisatiegegevens.

1.4 Verantwoording

Ecologisch medewerkers van Aqua-Terra Nova bv hebben ruime veldervaring in onderzoek naar de beschermde soortgroepen en hebben daartoe gerichte cursussen gevolgd.

Dit onderzoek geeft een zo volledig mogelijk beeld van aangetroffen aanwezige soorten en de effecten die het project op deze soorten kan hebben. Dit dient gezien te worden vanuit het perspectief dat het onderzoek gebaseerd is op een momentopname. De waarnemingen en conclusies sluiten niet uit dat de ecologie zich op het projectgebied onvoorspelbaar ontwikkelt. Indien dit het geval is dient de initiatiefnemer hiertoe adequate maatregelen te treffen.

2 WERKWIJZE

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de resultaten van de voorliggende rapportage tot stand zijn gekomen. Dit hoofdstuk dient tevens als onderbouwing van de conclusies. In het kort wordt weergegeven hoe de Flora- en Faunawetgeving in het project wordt geborgd.

2.2 Projectbeschrijving

Het project wordt beschreven aan de hand van de door de opdrachtgever verstrekte informatie. Hiertoe wordt de omvang en ligging van het projectgebied beschreven in relatie tot groenstructuren in de omgeving, wordt de bestaande situatie geschetst en worden de beoogde activiteiten omschreven.

2.3 Wettelijk kader Flora- en Faunawet

In de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten aangewezen. Hierbij zijn soorten ingedeeld in 3 beschermingscategorieën (tabel 1, 2 en 3) en vormen vogels een aparte categorie. Aanvullend zijn de nesten van enkele vogels jaarrond beschermd.

De bescherming van soorten is met name gericht op populaties en verblijfplaatsen van individuen. Hierbij wordt het 'nee, tenzij'-principe gehanteerd. Handelingen in strijd met de verbodsbepalingen zijn per definitie verboden. Uitzonderingen voor overtreding van de verbodsbepalingen kunnen worden verleend middels vrijstellingen en ontheffingen. Tevens is de zorgplicht te allen tijde van kracht voor alle planten en dieren. Zie box 1 voor de relevante verbodsbepalingen bij ruimtelijke inrichting en ontwikkelingen.

Box 1. Relevante verbodsbepalingen bij ruimtelijke inrichting en ontwikkelingen

Art 2 (zorgplicht); verplichting om schadelijke handelingen achterwege te laten, zoveel als redelijkerwijs gevergd kan worden;
Art. 9: verbod op het doden, verwonden, vangen, opsporen etc. van beschermde dieren;
Art. 11: verbod op het beschadigen, verstoren etc. van verblijfplaatsen van beschermde dieren;
Art. 12: verbod op het beschadigen, vernielen en uitnemen van eieren van beschermde dieren.

2.4 Inventarisatie vleermuizen

De vleermuizeninventarisatie wordt uitgevoerd conform het Vleermuizenprotocol⁽⁶⁾ en de Soortenstandaards voor vleermuizen⁽⁷⁾. In het protocol en soortenstandaards is de minimale onderzoeksinspanning aangegeven. In dit onderzoek zijn alleen de locatiebezoeken in het najaar uitgevoerd. De locatiebezoeken in het voorjaar t.b.v. het onderzoeken van de aanwezigheid van kraamverblijfplaatsen zijn niet uitgevoerd. Overige afwijkingen van het vleermuisprotocol en soortenstandaards worden onderbouwd bij de resultaten.

De inventarisaties worden uitgevoerd door één ervaren veldwerker met batdetector (Pettersson D240x) en opnameapparatuur. Tijdens de inventarisaties worden waarnemingen (soort, tijdstip, locatie, gedrag etc.) en de weersomstandigheden genoteerd en worden geluidsopnamen van vleermuizen gemaakt. Geluidsopnamen worden met Batsound geanalyseerd. De resultaten van de inventarisaties worden weergegeven op kaarten. Aan de hand van de resultaten wordt de functionaliteit van het projectgebied voor beschermde soorten beschreven en zo nodig met foto's verduidelijkt.

Omdat de activiteit van vleermuizen afhankelijk is van de weersomstandigheden en vleermuizen regelmatig verhuizen tussen verschillende verblijfplekken, is het noodzakelijk meerdere malen bij gunstige weersomstandigheden te inventariseren. Gunstige weersomstandigheden zijn nachten met een temperatuur van >10°C en zonder harde wind of regen.

2.5 Effectbeoordeling en toetsing

Voor de aanwezige beschermde soorten worden de effecten van de voorgenomen handelingen beoordeeld en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet en de zorgplicht.

De toetsing is gericht op aantasting en verstoring van individuen, hun voortplantingsplaatsen en overige vaste rust- en verblijfplaatsen en hun functionele leefomgeving. De toetsing is afhankelijk van de kwetsbare periode waarin handelingen een effect kunnen hebben. Vervolgens wordt beoordeeld of aantasting van individuen, verblijfplaatsen en hun functionele leefomgeving een effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de regionale of landelijke populatie.

3 PROJECT

3.1 Ligging projectgebied

Het projectgebied is gelegen tussen de Provincialeweg en het bedrijventerrein van DSM in Delft te Zuid-Holland (zie figuur 1 en bijlage 2).

Figuur 1. Ligging projectgebied

3.2 Bestaande situatie

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 8,5 ha en is ongeveer voor de helft verhard.

De verharding in het projectgebied bestaat uit de ingang van het DSM-terrein, een portiergebouw, enkele toegangswegen, een afvalwaterzuiveringsinstallatie, een parkeerterrein op het DSM-terrein en het horeca-centrum de Altena Hoeve.

Het groen in het projectgebied bestaat uit kort gemaaide grasbermen, bomenrijen langs toegangswegen en watergangen, enkele solitaire bomen, een bosschage langs de wetering, een weide en een paardenweide langs de Provincialeweg.

Het water in het projectgebied betreft enkele polderwatergangen in de grasweide en een watergang tussen de Altena Hoeve en de wetering aan 't Haantje. Aangrenzend aan het projectgebied is een wetering gelegen langs 't Haantje en een watergang tussen de Provincialeweg.

3.3 Beoogde situatie en werkzaamheden

Deze projectomschrijving is opgesteld aan de hand van plattegronden, ontwerptekeningen en de mondeling door de opdrachtgever verstrekte informatie. Het project betreft volgens de Flora- en faunawet een ruimtelijke ingreep.

De inrichting van het projectgebied is momenteel nog niet duidelijk. Derhalve wordt uitgegaan van een algehele herinrichting van het projectgebied, waarbij bebouwing verwijderd zal worden, bomen gekapt zullen worden, watergangen gedempt of vergraven zullen worden en het gehele oppervlak vergraven en mogelijk verhard zal worden.

Deze activiteiten vormen de basis voor de toetsing aan de Flora- en Faunawet.

4 RESULTATEN

4.1 Vleermuizen

4.1.1 Locatiebezoeken

Zie tabel 1 voor de data en de weersomstandigheden tijdens de locatiebezoeken.

Tabel 1. Locatiebezoeken

Datum	Tijd	Waarnemer	Weersomstandigheden
17 september 2012	21.00 – 23.00 uur	M.H.M. Groenewegen	Half bewolkt, droog, 18°C, wind 3 Bft
28 september 2012	20.30 – 22.30 uur	M.H.M. Groenewegen	Bewolkt, droog, 15°C, wind 3 Bft

4.1.2 Waarnemingen

In het projectgebied zijn ca. 5 gewone dwergvleermuizen, ca. 4 ruige dwergvleermuizen, 1 watervleermuis en 1 kleine dwergvleermuis waargenomen. De waarnemingen per inventarisatieronde zijn in bijlage 2 op kaarten weergegeven. Zie tabel 2 voor een beknopt resultatenoverzicht. Zie bijlage 3 voor een weergave van het spectrogram van de kleine dwergvleermuis.

Tabel 2. Waarnemingen vleermuizen

Soort	Gedrag	Locatie	Aantal
Gewone dwergvleermuis	Foeragerend	Parkeerterrein DSM intern	1
		Altena Hoeve	1
		Tussen de inrit DSM en paardenweide	1
		Bomenrij langs watergang Provincialeweg	1
		Bomenrij langs wetering 't Haantje	1
		<i>Buiten projectgebied: 't Haantje</i>	2-3
	Baltsend	Watergang Altena Hoeve – 't Haantje	1
		Bomenrij langs wetering 't Haantje	1
		Bomenrij langs watergang Provincialeweg	1
		Altena Hoeve	1
Ruige dwergvleermuis	Foeragerend	<i>Buiten projectgebied: 't Haantje</i>	1
		Watergang nabij Altena Hoeve	1
		Parkeerterrein voorzijde	1
		Nabij waterzuivering	1
		Parkeerterrein DSM intern	1
		Brug watergang Altena Hoeve – 't Haantje	1
		Tussen de inrit DSM en paardenweide	1
Kleine dwergvleermuis	Foeragerend	Brug watergang Altena Hoeve – 't Haantje	1
		Tussen de inrit DSM en paardenweide	1
Watervleermuis	Foeragerend	Brug watergang Altena Hoeve – 't Haantje	1
		<i>Buiten projectgebied: 't Haantje</i>	1

4.1.3 Functionaliteit projectgebied

Verblijfplaatsen

In het projectgebied kan de aanwezigheid van zomer- en paarverblijfplaatsen van gewone- en ruige dwergvleermuizen niet uitgesloten worden. Alhoewel in- en uitvliegende dieren niet zijn waargenomen, kan ervan uitgegaan worden dat de verblijfplaatsen ter plaatse aanwezig zijn, vanwege de continue aanwezigheid van foeragerende en baltsende individuen rond de geschikte structuren. Voor gewone dwergvleermuis betreft het 1 vermoedelijk verblijf in de Altena Hoeve en 1 vermoedelijk verblijf in de bomenrij langs de Provincialeweg. Voor ruige dwergvleermuis betreft het 1 vermoedelijk verblijf in de bomenrij tussen de Altena hoeve en 't Haantje.

Vanwege de aanwezigheid van paar- en zomerverblijfplaatsen kan de aanwezigheid van winter- en kraamverblijfplaatsen in de Altena Hoeve niet uitgesloten worden. Massawinterverblijfplaatsen worden echter niet verwacht.

Foerageergebied en vliegroutes

Het projectgebied vormt een foerageergebied voor ca. 9 gewone- en ruige dwergvleermuizen, een watervleermuis en een kleine dwergvleermuis. Dwergvleermuizen foerageren in de directe omgeving rond de verblijfplek in een straal van 1 tot 3 kilometer⁽¹⁴⁾. In de omgeving van het projectgebied zijn voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig, bijvoorbeeld het park aan de Meeslaan en het Wilheminapark te Rijswijk. Uitgesloten wordt dat het projectgebied essentieel foerageergebied betreft, vanwege de lage aantallen waargenomen foeragerende vleermuizen ter plaatse van potentiële foerageergebieden (weide).

Langs de bomenrij tussen de Altena Hoeve en 't Haantje kan de aanwezigheid van een essentiële vliegroute niet uitgesloten worden, vanwege het mogelijke voorkomen van een kraamverblijf van gewone dwergvleermuizen in de Altena-Hoeve en de afwezigheid van geschikte alternatieve vliegroutes. Uitgesloten wordt dat overige essentiële vliegroutes in het projectgebied aanwezig zijn, vanwege het lage aantal waargenomen vleermuizen ter plaatse van potentiële vliegroutes (lijnvormige elementen als de watergang langs 't Haantje en overige bomenrijen).

4.1.4 Effecten

Met het verwijderen van de Altena Hoeve, de bomen langs watergang tussen de Altena Hoeve en 't Haantje en de bomen langs de Provincialeweg gaan ca. 3 zomer- en paarverblijven van gewone- en ruige dwergvleermuizen verloren. Met het verwijderen van de Altena Hoeve kan tevens een winterverblijfplaats voor enkele gewone dwergvleermuizen verloren gaan.

De aanwezigheid van kraamverblijven is niet onderzocht en kan derhalve niet uitgesloten worden. Met het verwijderen van de Altena Hoeve en het verwijderen van de bomen tussen de Altena Hoeve en 't Haantje kan een kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis verloren gaan.

Ontwikkeling buiten de locaties van potentiële vleermuisverblijven en vliegroutes hebben geen effect op de verblijfplaatsen. De zorgplicht blijft echter wel van toepassing. Tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden buiten de daglichtperiode kunnen, ook buiten locaties van potentiële vleermuisverblijven en vliegroutes, in de periode maart t/m oktober foeragerende vleermuizen verstoord worden. Het project heeft geen effect op de beperkte functionaliteit van het projectgebied als foerageergebied.

4.1.5 Effect op staat van instandhouding

Vanwege de onvolledigheid van het onderzoek is het niet mogelijk om aan te geven of het project een effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie gewone- en ruige dwergvleermuizen. Om inzicht te krijgen op deze effecten dienen aanvullende locatiebezoeken uitgevoerd te worden tijdens de geschikte periode voor het onderzoeken van kraamverblijfplaatsen (15 mei t/m 15 juli).

4.2 Waarnemingen van overige soorten

Tijdens de locatiebezoeken zijn potentieel jaarrond beschermde nesten in bomen in de ontwikkelingslocatie onderzocht op sporen en de staat van het nest. Op en nabij de potentiële nesten in bomen zijn geen aanwijzingen waargenomen die duiden op gebruik door vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals buizerd. Uitgesloten wordt dat de nesten in bomen in gebruik zijn door boombroedende vogels met jaarrond beschermde nesten (buizerd, sperwer etc.). Overige beschermde soorten zijn tijdens de inventarisaties niet waargenomen.

5 CONCLUSIE

5.1 Aanwezigheid vleermuizen

In het projectgebied zijn ca. 5 gewone dwergvleermuizen, ca. 4 ruige dwergvleermuizen, 1 watervleermuis en 1 kleine dwergvleermuis aanwezig. Paar- en zomerverblijfplaatsen van 2 gewone dwergvleermuizen en 1 ruige dwergvleermuis worden verwacht in de Altena Hoeve, in bomen langs de watergang tussen de Altena Hoeve en 't Haantje en in bomen langs de watergang aan de Provincialeweg. Uitgesloten wordt dat het projectgebied een essentieel foerageergebied betreft. De aanwezigheid van een kraamverblijfplaatsen in de Altena Hoeve en een essentiële vliegroute tussen de Altena Hoeve en 't Haantje kan niet uitgesloten worden, vanwege het ontbreken van inventarisatiegegevens in het voorjaar/zomer.

5.2 Toetsing

Met het verwijderen van de Altena Hoeve gaat een paar-, zomerverblijf en mogelijk een kraam- en winterverblijf van één of meerdere gewone dwergvleermuizen verloren. Met het verwijderen van de bomenrij langs de watergang tussen de Altena hoeve en 't Haantje gaat een zomer- en paarverblijf van een ruige dwergvleermuis verloren en gaat mogelijk een essentiële vliegroute voor gewone dwergvleermuizen verloren. Met het verwijderen van de bomenrij langs de watergang aan de Provincialeweg gaat een zomer- en paarverblijf van een ruige dwergvleermuis verloren.

Het verwijderen, verstoren of beschadigen van verblijfplaatsen en essentiële vliegroutes van vleermuizen is in strijd met de Flora- en Faunawet. Om het verwijderen van de Altena Hoeve en de bomenrijen mogelijk te maken, dienen maatregelen getroffen te worden zodat de functionele leefomgeving van de aanwezige vleermuizen te allen tijde behouden kan blijven. Indien de maatregelen niet uitgevoerd kunnen worden, dient ontheffing voor de Flora- en Faunawet aangevraagd te worden.

De beschreven effecten en maatregelen staan los van de procedures op grond van de Wet ruimtelijke ordening en zijn gewaarborgd in de natuurwetgeving. Op basis van de onderstaande maatregelen in combinatie met de maatregelen uit de Eco-Effectscan⁽¹⁵⁾ wordt verwacht dat het plan uitvoerbaar is.

In de volgende paragraaf worden de eventueel benodigde maatregelen of vervolgacties uitgewerkt. Bij uitvoering van activiteiten en werkzaamheden in het gebied dienen de onderstaande adviezen en maatregelen in acht te worden genomen.

5.3 Maatregelen

Om overtreding van de Flora- en Faunawet te voorkomen, dienen maatregelen getroffen te worden om de functionaliteit van verblijfplaatsen voor vleermuizen te allen tijde te waarborgen. In dit rapport is geconstateerd dat in het projectgebied vermoedelijk zomer-, paar- en kraamverblijven aanwezig zijn. In het voorjaar wordt nader onderzoek uitgevoerd om vast te stellen of deze veronderstelling juist is. Omdat dat nu nog niet kan worden vastgesteld, wordt er in deze paragraaf vanuit gegaan dat het onderzoek in het voorjaar de veronderstellingen zal bevestigen (worst case-benadering). Er is uitgegaan van drie varianten:

1. Behoud van de Altena Hoeve en de bomenrijen met vleermuisverblijven;
2. Maatregelen die kunnen worden getroffen om strijd met de Flora- en Faunawet te voorkomen;
3. Mogelijkheden om een ontheffing te verkrijgen.

Hiertoe dienen de volgende maatregelen getroffen te worden per ruimtelijke ingreep⁽⁷⁾:

5.3.1 Behoud Altena Hoeve en bomenrijen

Indien de Altena Hoeve en de bomenrijen behouden blijven, doet zich geen strijdigheid met de Flora- en Faunawet voor, mits de Zorgplicht in acht wordt genomen. In het kader van de Zorgplicht dient verstoring van vleermuizen voorkomen dan wel beperkt te worden en dient gevoerde verlichting in de periode april t/m oktober tussen zonsondergang en zonsopkomst zoveel mogelijk naar de grond toe en van de watergangen en potentiële vleermuisfuncties af gericht te worden.

5.3.2 *Sloop Altena Hoeve*

Om de sloop van de Altena Hoeve mogelijk te maken, dient vervolgonderzoek uitgevoerd te worden naar kraamverblijfplaatsen. De geschikte onderzoeksperiode voor een dergelijk onderzoek is half mei t/m half juli, waarbij 2 locatiebezoeken uitgevoerd dienen te worden.

Uitgaande van de huidige inventarisatiegegevens en de aanwezigheid van de zomer-, paar- en kraamverblijven betreffen de maatregelen:

- Het project wordt uitgevoerd met inachtneming van de zorgplicht (zie 5.3.1).
- Aanbieden vervangende verblijfplaatsen:
 - Voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden worden tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen voor de aanwezige vleermuizen geplaatst in de omgeving van het projectgebied. Deze tijdelijke verblijfplaatsen worden conform de soortenstandaard⁽⁷⁾ geplaatst, waarbij:
 - o in totaal 4 vervangende verblijfplaatsen worden geplaatst;
 - o de vervangende verblijfplaatsen minimaal 6 maanden in de periode maart t/m oktober voorafgaand aan de sloop aanwezig zijn;
 - o de locaties van de vervangende verblijfplaatsen worden afgestemd met een ecologisch ter zake kundige op het gebied van vleermuizen.
- De sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd in de periode april t/m oktober.
- Minimaal 3 dagen voorafgaand aan de sloop wordt de bebouwing onder ecologisch toezicht ongeschikt gemaakt. Geadviseerd wordt om tocht te creëren door over de gehele hoogte de gevelhoeken te verwijderen en het gebouw te "strippen".
- In de nieuwe situatie worden vleermuisvoorzieningen aangebracht. Hiertoe kan een spouwmuur geschikt gemaakt worden voor vleermuizen of kunnen inbouwstenen of uitwendige vleermuiskasten worden geplaatst.
- De maatregelen worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol en worden onder ecologisch toezicht uitgevoerd.
- De verlichting van de nieuwe situatie wordt vleermuisvriendelijk ingericht.

5.3.3 *Verwijderen bomenrijen Altena Hoeve – 't Haantje & Provincialeweg*

Om het verwijderen van de bomenrij tussen de Altena Hoeve en 't Haantje mogelijk te maken, dient vervolgonderzoek uitgevoerd te worden naar kraamverblijfplaatsen. De geschikte onderzoeksperiode voor een dergelijk onderzoek is half mei t/m half juli, waarbij 2 locatiebezoeken uitgevoerd dienen te worden.

Uitgaande van de huidige inventarisatiegegevens en de aanwezigheid van de zomer-, paar- en kraamverblijven betreffen de maatregelen:

- Het project wordt uitgevoerd met inachtneming van de zorgplicht (zie 5.3.1).
- Aanbieden vervangende verblijfplaatsen:
 - Voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden worden tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen voor de aanwezige vleermuizen geplaatst in de omgeving van het projectgebied. Deze tijdelijke verblijfplaatsen worden conform de soortenstandaard⁽⁷⁾ geplaatst, waarbij:
 - o in totaal 8 vervangende verblijfplaatsen worden geplaatst;
 - o de vervangende verblijfplaatsen minimaal 6 maanden in de periode maart t/m voorafgaand aan het verwijderen van bomenrijen oktober aanwezig zijn;
 - o de locaties van de vervangende verblijfplaatsen worden afgestemd met een ecologisch ter zake kundige op het gebied van vleermuizen.
- De sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd in de periode september-oktober.
- In de nieuwe situatie worden vleermuisvoorzieningen aangebracht. Hiertoe kan een houten dakbeschot geschikt gemaakt worden voor vleermuizen of kunnen uitwendige vleermuiskasten worden geplaatst.
- De maatregelen worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol en worden onder ecologisch toezicht uitgevoerd.
- De verlichting van de nieuwe situatie wordt vleermuisvriendelijk ingericht.

5.3.4 Ontheffingaanvraag

Indien het niet mogelijk is om bovenstaande maatregelen uit te voeren, dient ontheffing voor de Flora- en Faunawet aangevraagd te worden. Ontheffingverlening is alleen mogelijk indien:

- het vleermuizenonderzoek naar kraamverblijven is uitgevoerd;
- het project een van de volgende wettelijke belangen dient:
 1. Bescherming van flora en fauna;
 2. Volksgezondheid of openbare veiligheid;
 3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
- er geen geschikte alternatieven m.b.t. de locatie, inrichting en planning zijn.

NB De mogelijkheid op het eventueel verkrijgen van een ontheffing voor het verwijderen van vleermuisverblijven wordt haalbaar geacht, mits maatregelen worden getroffen om effecten op vleermuizen zoveel mogelijk te beperken. Tevens dient uit gemeentelijke documenten te blijken dat de beoogde ontwikkelingsmogelijkheden uit het bestemmingsplan gewenst zijn en dat deze bijdragen aan de sociale en economische ontwikkeling van de regio. Hierdoor kan beroep worden gedaan op het belang 'Dwingende redenen van groot openbaar belang'.

5.4 Conclusie

Met inachtneming van de beschreven maatregelen en de maatregelen uit de maatregelen uit de Eco-Effectscan⁽¹⁵⁾ kunnen ruimtelijke ontwikkelingen als gevolg van de bestemmingsplanwijzing doorgang vinden zonder strijdigheid met de Flora- en Faunawet en overige natuurwetgeving.

NB In de toetsing is uitgegaan van een volledige herinrichting van het gehele plangebied. In werkelijkheid zal dit niet plaatsvinden, het gaat immers om een bestaand gebied. Naast de in dit rapport genoemde maatregelen kan strijdigheid met de Flora- en Faunawet worden voorkomen door bij ontwikkelingen rekening te houden met de (potentiele) gevoelige locaties en de ontwikkelingen daarbuiten te laten plaatsvinden.

6 BRONVERMELDING

1. 'Flora- en faunawet', Ministerie van LNV, Den Haag, 2002.
2. 'Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet', Staatscourant, Den Haag, 2 februari 2005.
3. 'Handreiking Flora- en faunawet', W.R.M. van Heusden & S.J. Vreugdenhil, Dienst landelijk gebied, oktober 2008.
4. 'Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet', Dienst Regelingen, Ministerie van LNV, augustus 2009.
5. 'Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek', SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2011.
6. 'Vleermuizenprotocol', Vakberaad vleermuizen & Netwerk Groene Bureaus. 24-01-2012.
7. 'Soortenstandaard gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis'. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van EL&I. December 2011.
8. 'Heukels' Flora', Nationaal Herbarium Nederland, Universiteit Leiden, 2005.
9. www.zoogdiervereniging.nl
10. www.vleermuis.net
11. www.vleermuizenindestad.nl
12. www.minlnv.nl
13. 'Werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2008', K. Mostert en J. Willemsen, Stichting Zoogdierwerkgroep Zuid-Holland, Delft, december 2008.
14. 'Vleermuizen', C. Dietz et al., Tirion Natuur, Utrecht, 2011.
15. 'Eco-effectscan Bedrijventerrein Delft Noord te Delft'. Aqua-Terra Nova BV, 14 januari 2013. 211213/AQT301eFF/TG.
16. 'Samenvattend rapport vleermuizen onderzoek Gemeente Delft 2006 t/m 2008', K. Mostert, 2008. Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland.

BIJLAGE 1

VIGERENDE WETGEVING

Flora- en faunawet

In 2002 is de nieuwe Flora- en faunawet in werking getreden. Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet geldt voor de aangewezen beschermde soorten in heel Nederland, dus ook buiten beschermde natuurgebieden. Bij het in stand houden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten wordt het 'nee, tenzij principe' gehanteerd. Dit betekent dat potentieel schadelijke handelingen per definitie verboden zijn. De schadelijke handelingen zijn opgenomen in de onderstaande verbodsbepalingen:

- Art. 8: verbod op het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Art. 9: verbod op het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daartoe opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Art. 10: verbod op het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
- Art. 11: verbod op het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren.
- Art. 12: verbod op het beschadigen, vernielen en uitnemen van eieren van beschermde dieren.
- Art. 13: verbod op planten of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, of onder zich te hebben.

Alleen onder strikte voorwaarden zijn afwijkingen van de verbodsbepalingen mogelijk. Hiertoe zal een ontheffing ex. Artikel 75 moeten worden aangevraagd. De doelstelling van de wet is om van de beschermde soorten in Nederland duurzame populaties in stand te houden. Hiertoe dient de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort gewaarborgd te worden. Indien het behoud van de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten gegarandeerd is, zo nodig door het treffen van mitigerende maatregelen, is er geen sprake van overtreding van de verbodsbepalingen. Indien hiertoe mitigerende maatregelen nodig zijn, dient aantoonbaar volgens een ecologisch werkprotocol of een goedgekeurde gedragscode gewerkt te worden. Een ontheffing zal dan niet nodig zijn.

Ontheffing Flora- en faunawet (artikel 75)

Voor overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kan ontheffing aangevraagd worden. Voorwaarde voor het verkrijgen van een ontheffing is dat het project geen negatief effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten én mits het project een bij wet genoemd belang dient. Voor soorten die aangewezen zijn in de Vogel- of Habitatrichtlijnen dient het project aanvullende belangen te dienen. De beschermde soorten zijn in drie tabellen met verschillende beschermingsniveaus opgenomen. Vogels vallen buiten deze indeling en worden in de volgende paragraaf besproken. Voor algemeen voorkomende soorten (tabel 1) geldt o.a. voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling, waardoor een ontheffing niet nodig is. Voor schaarse soorten (tabel 2) is een ontheffing niet nodig, mits gebruik gemaakt wordt van een gedragscode. Voor strikt beschermde soorten (tabel 3) zal bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing nodig zijn. Voor alle inheemse soorten geldt daarnaast de algemene Zorgplicht, waarin gesteld wordt dat schade aan alle planten en dieren, zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden, voorkomen dient te worden.

Vogels

Van alle inheemse vogelsoorten zijn de nesten gedurende het broeden beschermd. De meeste vogels broeden in de periode 15 maart t/m 15 juli. Voor het verstoren van broedende vogels wordt in principe geen ontheffing verleend, omdat de verstoring eenvoudig voorkomen kan worden door de activiteiten buiten het broedseizoen uit te voeren. Van ca. 15 vogelsoorten zijn de nesten jaarrond beschermd. Deze vogelsoorten zijn in vier categorieën ingedeeld⁽⁸⁾:

- Cat 1 betreft vogelsoorten die het nest jaarrond gebruiken als vaste verblijfplaats,
- Cat 2 betreft koloniebroeders die elk broedseizoen terugkeren naar dezelfde nestlocatie en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop,
- Cat 3 betreft overige vogelsoorten die elk broedseizoen terugkeren naar dezelfde nestlocatie en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop,
- Cat 4 betreft vogelsoorten die elk broedseizoen terugkeren naar dezelfde nestlocatie en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een nest te bouwen.

Tot slot zijn de nesten van enkele vogelsoorten (uit Cat 5) alleen jaarrond beschermd indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen, bijvoorbeeld als in de omgeving van een projectgebied geen of onvoldoende alternatieve geschikte nestplaatsen aangeboden worden.

Voor beschadiging of vernietiging van jaarrond beschermde vogelnesten (art. 11) kan alleen ontheffing worden verleend, indien het project een belang uit de Vogelrichtlijn dient.

Gedragcode

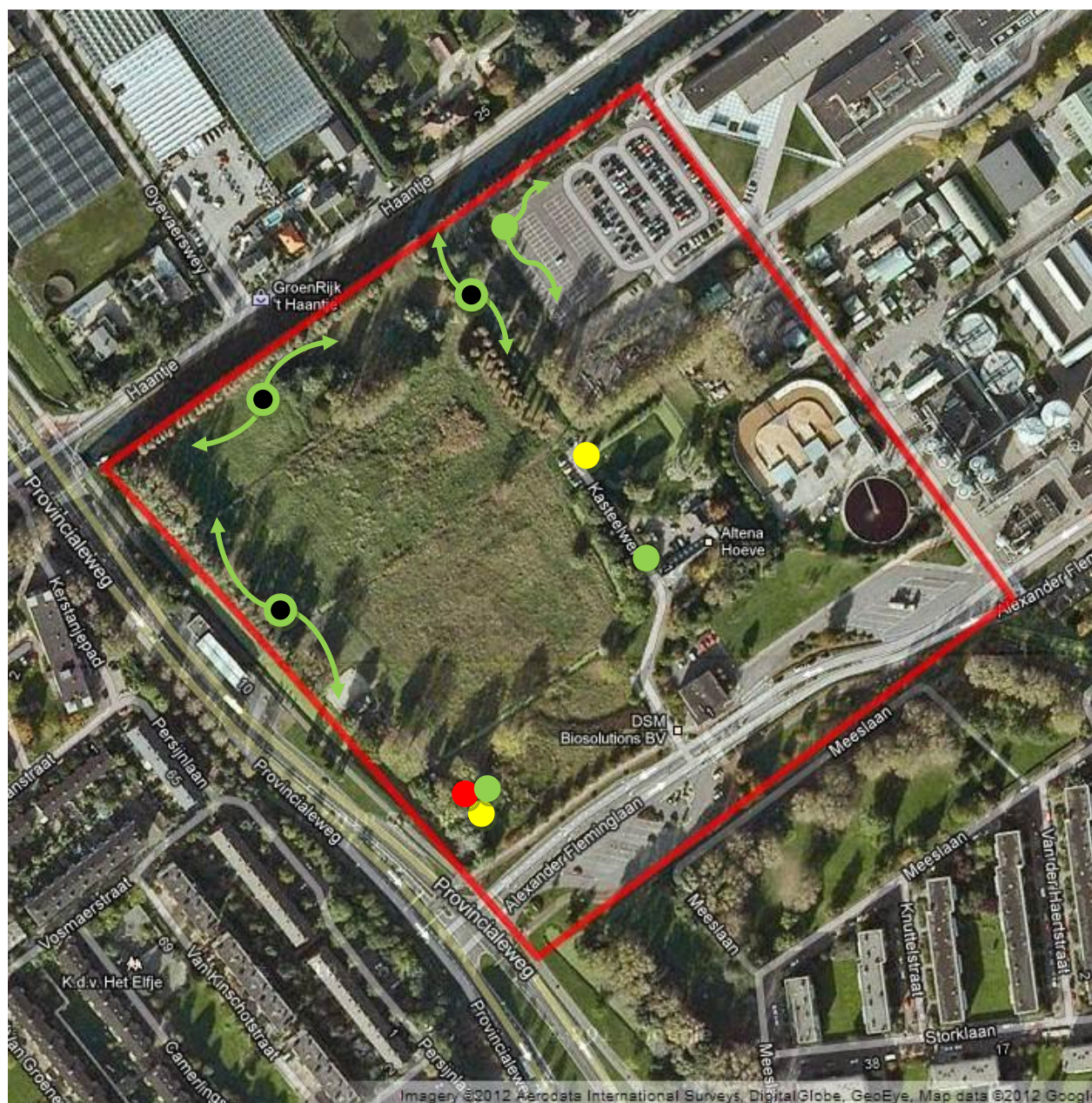
In een gedragscode beschrijft een organisatie hoe tijdens de uitvoering van werkzaamheden de schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt. De gedragscode moet aangeven hoe er in de praktijk "zorgvuldig wordt gehandeld". De gedragscode kan zelf worden opgesteld en ter goedkeuring worden voorgelegd aan de minister van EL&I. Indien men aantoonbaar werkt volgens een goedgekeurde gedragscode, hoeft men voor activiteiten in het leefgebied van soorten van tabel 2 geen ontheffing aan te vragen. Voor bestendig beheer en onderhoudswerkzaamheden in natuurbeheer, landbouw of bosbouw geldt de gedragscode ook voor soorten uit tabel 3, met uitzondering van de soorten die ook onder Bijlage IV van de Habitatrichtlijn vallen.

Zorgplicht

Bij elk project, op elke locatie en bij elke handeling of activiteit geldt naast de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bovendien de 'zorgplicht'. Een ieder (van de projectontwikkelaar die achter zijn bureau werkt aan de opzet van een nieuw project tot aan de uitvoerende mensen op de bouwlocatie) dient zó te handelen, of juist handelingen na te laten, dat de in het wild voorkomende dieren- en plantensoorten geen of zo min mogelijk hinder ondervinden.

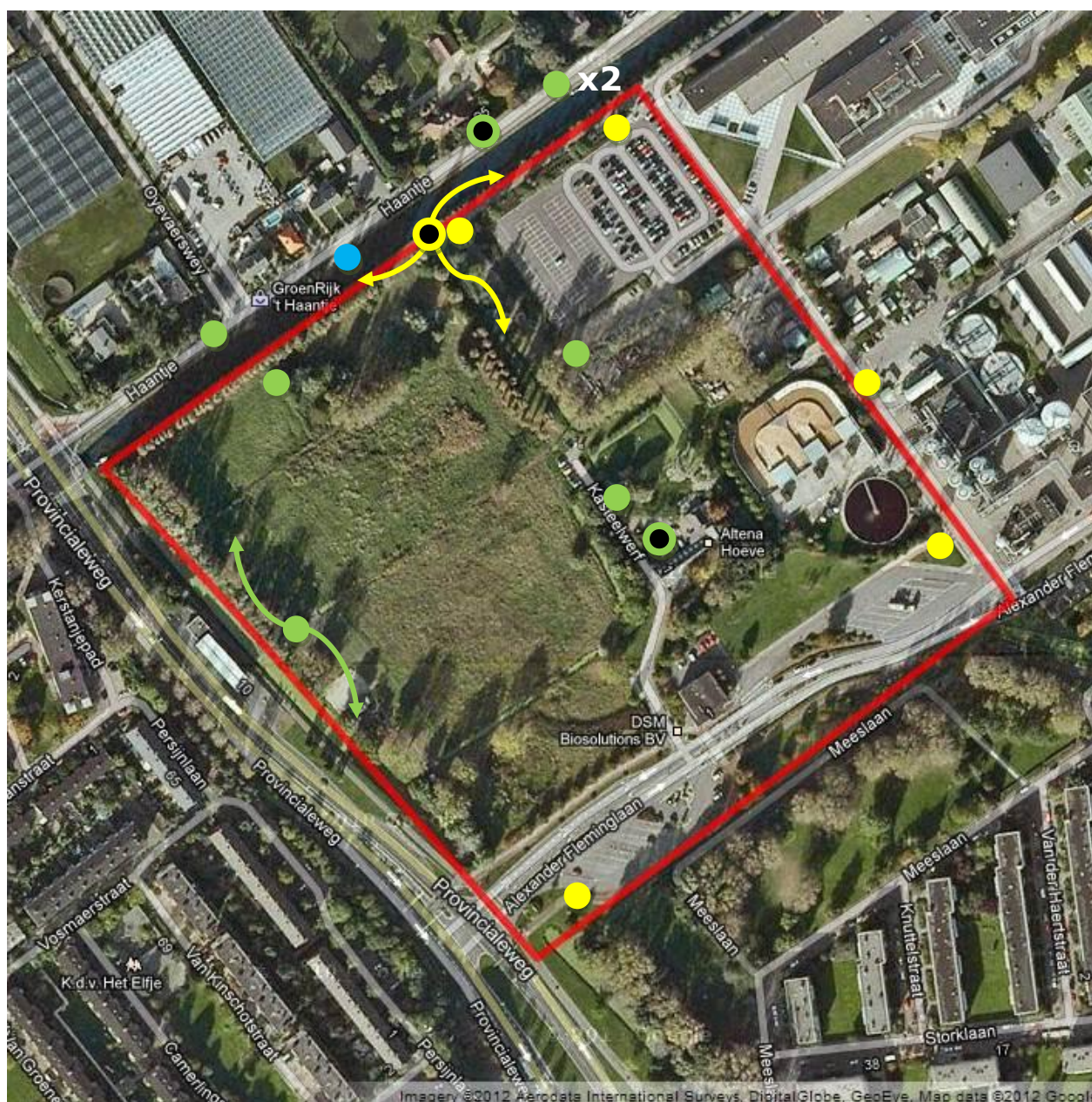
BIJLAGE 2 WAARNEMINGEN

17 september 2012 21.00 – 23.00 uur

 = Projectgebied = Gewone dwergvleermuis = Ruige dwergvleermuis = Kleine dwergvleermuis	 = Verblijfplaats = Vliegroute = baltsend
---	--

28 september 2012 20.30 – 22.30 uur

= Projectgebied	= Verblijfplaats
= Gewone dwergvleermuis	= Vliegroute
= Ruige dwergvleermuis	= baltsend
= Watervleermuis	

BIJLAGE 3 SPECTOGRAM KLEINE DWERGVLEERMUIS

Abbeelding gemaakt met Batsound 4

